

2023-10-23 Nr. NV-2580

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-1435 (2) TAIS-23-15427	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 42, 67, 72(3) IR 153 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2991, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 342 IR 357 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2992, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 589 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 98(2) STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2993, LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 30 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2994“ (toliau – Nutarimo projektas)		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Nutarimo projektas „Dėl Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72³ ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991, Baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP - 2992, Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 98² straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-2993, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 50 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994“ parengtas vykdant Seimo valdybos 2023 m. rugsėjo 14 d. sprendimą Nr. SV-S-1087 „Dėl įstatymų projektų išvadų“.

Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-2991 (*toliau – Įstatymo projektas Nr. 1*), Baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-2992 (*toliau – Įstatymo projektas Nr. 2*), Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projektu Nr. XIVP-2993 (*toliau – Įstatymo projektas Nr. 3*), Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994 (*toliau – Įstatymo projektas Nr. 4*) projektu (*toliau – Įstatymų projektai*) **sprendžiami vaikų teisių ir teisėtų interesų apsaugos nuo nusikalstamų veikų ir seksualinio smurto didinimo bei papildomų efektyvesnių stebėjimo ir kontrolės priemonių asmenims, pripažintiems kaltais už seksualinio pobūdžio nusikaltimų padarymą, nustatymo klausimai.**

Įstatymų projektus parengė Seimo nariai Agnė Bilotaitė, Justas Džiugelis, Rimantė Šalaševičiūtė, Monika Ošmianskienė, Jonas Varkalys, Dovilė Šakalienė, Rima Baškienė, Morgana Danielė, Ieva Kačinskaitė – Urbonienė.

Įstatymų projektų rengėjai, pagrįsdami Įstatymų projektų poreikį nurodo, kad:

- 2020 m. lapkričio 5 d. patvirtinti Baudžiamojo kodekso 42, 67 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 72⁴ straipsniu įstatymo Nr. XIII-3353 pakeitimai, kurie įtvirtino papildomą baudžiamojo poveikio priemonę – įpareigojimą pranešti apie gyvenamosios vietos pakeitimą – asmenims, kurie padarė atitinkamas nusikalstamas veikas¹, yra nepakankama, nes neužtikrina visapusiškos asmens kontrolės;
- asmenys su įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažinti kaltais už seksualinio pobūdžio nusikaltimus nėra griežtai kontroliuojami ir turi galimybę įsidarbinti ar vykdyti veiklą, susijusią su paslaugų vaikams teikimu, nes ne visų savivaldybių įstaigos kreipiasi dėl įtariamųjų kaltinamųjų ir nuteistųjų registro (*toliau – ĮKNR*) pažymos išdavimo; dėl ĮKNR pažymos nėra kreipiamasi ir tuo metu, kai asmeniui yra išduodamas individualios veiklos pažymėjimas, o fiksuojama tik mokestinės veiklos pradžia / pabaiga;
- nėra nenumatyta administracinė atsakomybė darbdaviams, kurie netinkamai vykdo ar nesilaiko Vaiko teisių

¹ BK 149 str. 3 ir 4 d. (nepilnamečio ar mažamečio asmens išžaginimas), 150 str. 3 ir 4 d. (nepilnamečio ar mažamečio seksualinis prievartavimas), 151 str. 2 d. (nepilnamečio asmens privertimas lytiškai santykiuoti), 153 str. (jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimas), 157 str. (vaiko pirkimas arba pardavimas), 162 str. 1 d. (vaiko išnaudojimas pornografijai), 307 str. 3 d. (pelnymasis iš nepilnamečio asmens prostitucijos), 308 str. 3 d. (nepilnamečio asmens įtraukimas į prostituciją) ir 309 str. 2 ir 3 d. (disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojami vaikai ar mažamečiai vaikai)

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje numatytos darbo su vaikais apribojimų tvarkos.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projekto rengėjai siūlo pritarti Įstatymų projektų Nr. 1 ir Nr. 2 tikslams, tačiau nepritarti šiais Įstatymų projektais siūlomai teisinio reguliavimo priemonėi:

• **pritarti Baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991 ir Baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2992 tikslui** (nustatyti papildomas priemonės, galinčias prisidėti prie efektyvesnės rizikos grupės asmenų, teistų už nepilnamečio ar mažamečio asmens išžaginimą, seksualinį prievartavimą, nepilnamečio asmens privertimą lytiškai santykiuoti, jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, taip pat už kitas nusikalstamas veikas, susijusias su vaiko seksualiniu išnaudojimu, vaikų pornografija ar prostitucija, t. y. už vaiko pirkimą arba pardavimą, vaiko išnaudojimą pornografiniai, pelnymąsi iš nepilnamečio asmens prostitucijos, vaiko įtraukimą į prostituciją ar disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo, pateikiamas kaip vaikas, stebėjimo, kontrolės užtikrinimo), **tačiau nepritarti Įstatymo projekto Nr. 1 ir Įstatymo projekto Nr. 2 siūlomai teisinio reguliavimo priemonėi, t. y.:**

– paskirti Valstybinę darbo inspekciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) atsakinga už nuosprendžių, kuriais būtų skiriamos baudžiamojo poveikio priemonės – įpareigojimas pranešti apie darbo vietos pakeitimą, vykdymą;

– papildyti Baudžiamojo kodekso 153 straipsnį nauja dalimi, nustatančia atsakomybę už jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, kai šie veiksmai atliekami ilgą laiką ar dviem ir daugiau asmenų

Nepritarimas siūlomai teisinio reguliavimo priemonėi pagrindžiamas galiojančiame teisiniame reguliavime valstybinių institucijų kompetenciją įtvirtinančiomis nuostatomis:

✓ Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai, nustatyta Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 4 straipsnyje, nėra priskirta vykdyti teismo nuosprendžius, taip pat minėtame straipsnyje nenumatyta, kad kituose įstatymuose Valstybinei darbo inspekcijai gali būti paskirta atlikti ir kitas funkcijas, todėl papildomai turėtų teikiamas atitinkamas Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo pakeitimo projektas;

✓ Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nėra tinkamas subjektas vykdyti baudžiamojo poveikio priemonių kontrolę, jos kompetencija išimtinai susijusi su vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimu, gynimu, apsauga ir vaiko interesų užtikrinimu, veiklos tikslas nėra orientuotas į teismo nuosprendžių vykdymą, ji neturi įrankių taikyti teismo nuosprendžių nevykdymo teisinių pasekmių.

Taip pat siūloma:

- nepritarti Įstatymo projekto Nr. 1 siūlymui nustatyti atsakomybę asmeniui, atlikusiam jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimo veiksmus dviem ar daugiau asmenų arba jeigu tvirkinimo veiksmus atliko ilgą laiką, nes siūlomas reguliavimas galimai sukurtų prielaidas nepagrįstai švelninti baudžiamąją atsakomybę už jaunesnių negu 16 metų asmenų tvirkinimą;

- parengti ir kartu su Įstatymo projektu Nr. 1 pateikti Įstatymo projekto Nr. 1 ir atitinkamų 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/93/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR, nuostatų atitikties lentelę;

- tikslinti (jei Įstatymo projektas būtų svarstomas Seime) Įstatymo projekto Nr. 3 1 straipsnyje dėstomo administracinių nusižengimų kodekso 98 2 straipsnio 1 dalies sankciją ir detalizuoti „paslaugų gavėjų“ sąvoką ir nurodyti, kokie subjektai patenka į paslaugos gavėjo sąvoką, numatant, kad vaiko tėvai, įtėviai ir vaikai į ją nepatenka;

- atsisakyti Įstatymo projekto Nr. 4 1 straipsnio 1 dalimi pildomo 30 straipsnio 31 dalyje įgaliojimo Socialinės apsaugos ir darbo ministrui nustatyti atskirą darbo su vaikais laikymosi kontrolės tvarką, nes Valstybinė darbo inspekcija, atlikdama ūkio subjektų veiklos priežiūrą, vadovaujasi Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta inspektavimo tvarka ir Viešojo administravimo įstatymo pagrindinėmis ūkio subjektų veiklos priežiūros nuostatomis.

• **Pritarti Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-2993 ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994 tikslui**, tačiau **pasiūlyti Seimui šių projektų nesvarstyti**, nes Vyriausybė parengė ir jau yra pateikusi derinti suinteresuotoms institucijoms Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 30, 36, 363 ir 50 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 366 straipsniu ir Administracinių nusižengimų kodekso 72 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau – **Vyriausybės įstatymų projektai**), kuriais siūlomos platesnės apimties priemonės apsaugoti vaikus nuo nusikalstamų veikų ir seksualinio smurto ir įtvirtintas kitoks, nei siūloma Įstatymų projektais, kontrolės mechanizmas, t. y. siūloma:

- detaliau ir plačiau apibrėžti asmenų, kuriems būtų taikomas siūlomas teisinis reguliavimas, ratą (įtvirtinti

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

draudimas užsiimti profesine veikla ne tik asmenims, apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažintiems kaltais už nusikaltimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, už vaiko išnaudojimą pornografijai, pelnymąsi iš vaiko prostitucijos, vaiko įtraukimą į prostituciją ar disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, vaiko pirkimą arba pardavimą, taip pat už kitus tyčinius sunkius ar labai sunkius nusikaltimus ar už analogiškas veikas, numatytas kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, neatsižvelgiant į tai, ar teistumas yra išnykęs ar panaikintas, bet ir asmenims, padariusiems minėtas nusikalstamas veiklas, bet atleistiems nuo baudžiamosios atsakomybės);

- įtvirtinti neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodą (įrankis patikrinti, ar asmuo yra teistas už minėtas nusikalstamas veiklas ar atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatoma pareiga darbdaviams, savanoriškos veiklos organizatoriams, taip pat juridiniams asmenims ar juridinio asmens statuso neturinčioms organizacijoms, pasitelkiančioms asmenį teikti paslaugas, neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodą tikrinti reguliariai, tačiau ne rečiau kaip kartą per metus)

- įtraukti daugiau subjektų, atsakingų už šių reikalavimų laikymosi kontrolę (ne tik Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą bei Valstybinę darbo inspekciją, bet ir Socialinių paslaugų priežiūros departamentą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Nacionalinę švietimo agentūrą, Valstybinę akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybą prie Sveikatos apsaugos ministerijos).

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymų projektų rengėjai siūlo, kad Įstatymai įsigaliotų nuo 2024 m. sausio 1 d.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nutarimo projekto derinime dalyvavo Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Valstybinė darbo inspekcija, Generalinė prokuratūra ir Nacionalinė teismų administracija.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Valstybine darbo inspekcija ir Vidaus reikalų ministerija.

Nutarimo projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos pastabas ir suderintas darbo tvarka.

Nutarimo projektas papildomai suderintas su Generaline prokuratūra bei Nacionaline teismų administracija.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabos ir pasiūlymai pateikiami 2023 m. spalio 18 d. išvadoje Nr. NV-2539 ir 2023 m. spalio 23 d. išvadoje Nr. NV-2579.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Artūras Norkevičius

Viešojo valdymo grupė, vyresnysis patarėjas